

Ickåns avrinningsområde (675459-145426)

Översiktlig beskrivning

Ickån utgör ett av fiskevårdsområdets större avrinningsområden och återfinns i fiskevårdsområdets östra delar. Ickån har sina källområden i Orsa kommun (Grunubergsområdena) där ett nätverk av småvattendrag bildar Grunubergsvasseln, Hättvasselån, Fröbäcken och Lindvasslan. Av dessa ansluter den sistnämnda Daddbosjön innan den slutligen når Icksjön medan Fröbäcken, som byter namn till Böjbäcken i Rättviks kommun, rinner direkt till Icksjön från nordost. Själva Ickån startar nedströms den reglerade Icksjön och en bit nedströms sjön ansluter ovan nämnda Hättvasselån. Icksjön utgör merparten av sjöandelen i systemet och sjön delas av Mora och Rättviks kommun, varav merparten återfinns i Rättviks kommun. Andra större sjöar i systemet är, Daddbosjön (ligger till största delen i Orsa kommun), Trolltjärnen, Toktjärnen, Brunnvasseltjärnen samt Rejsjön (Rättviks kommun).

Ickån färdas, från Icksjön, ca 22 km innan ån ansluter Siljan i Ickviken. Kommungränsen mellan Mora och Rättviks kommun följer till stora delar huvudflödet från Åmot ned till Nykvarn och därefter färdas den vidare genom Rättviks kommun (1.5 km) och ut i Siljan.

Utmärkande för avrinningsområdet är den höga myrandelen och det stora antalet mindre vattendrag. Bland vattendragen som tillrinner Ickån kan nämnas Tovasselbäcken som rinner in norr om Ingärdningsbodarna, Brunnvasselån, med sina källor på Harflot i Orsa kommun, vilken också är det största biflödet till Ickån och som ansluter huvudflödet ca en km söder om Ingärdningsbodarna. Brunnvasselån i sin tur har flera biflöden varav många kommer från Bomansbergshället. Från Rättvikssidan kan vattendrag som Kallbäcken, Rejån och Lissbäck omnämnas.

Ickån har, liksom alla medelstora vattendrag i regionen, varit föremål för flottningsverksamhet varför relativt omfattande rensningar i vattenmiljön har utförts samt att en viss fragmentering skapats i form av dammar, dels som en effekt av flottningen, men även av andra orsaker som t ex elkraftsproduktion.

Fiskbestånden i Icksjön utgörs i huvudsak av abborre, mört och gädda. Artsammansättningen i övriga sjöar är dåligt känd förutom att Toktjärnen hyser ett enartsbestånd av elritsa och att Trolltjärnen, som är en put-and-take-sjö, innehåller regnbåge. I huvudflödet, Ickån, förekommer enligt uppgift ställvis gott om öring och harr (Jansson pers. komm.), andra arter är bäckröding, stensimpa, elritsa, gädda samt rundmunnen bäcknejonöga, i de nedre delarna (upp till första vandringshinder) förekommer även stäm (Jansson pers. komm.). Beträffande Ickåns biflöden är kunskapen om artsammansättningen ytterst knapphändig.

Vilka förutsättningar Ickån har för att utveckla ett intressant sportfiske saknas det i stor utsträckning kunskap om. Fiskeintensiteten i systemet är i dagsläget relativt begränsad (Jansson pers. komm.) och handlar i första hand om fiske på Icksjön och till viss del i Ickån och Brunnvasselån, tillkommer detta gör put-and-take-fisket i Trolltjärnen.

Genomförda undersökningar

Ickåns avrinningsområde är troligtvis ett av de sämst undersökta avrinningsområdet inom hela fvof.. Detta kan delvis ha sin förklaring i att systemet inte ingår i något

effektuppföljningsprogram samt att förvaltningen delas med såväl Orsa fvof. som berört fvof. på Rättvikssidan.

Genom åren har åtminstone två kvalitativa elfisken utförts i huvudflödet. Dessa utfördes 1997 och endast på en av lokalerna kunde öring konstateras i låga tätheter, det roliga var dock att det var årsyngel som fångades (0.5 individer per 100 m²), någon öring > 0+ konstaterades ej.

Ett sjöprovfiske har utförts i Toktjärnen, fisket har bedömts som oklassat, vilket grundar sig på avsaknad av temperaturprofil och siktdjup. Den enda art som fångades i samband med provfisket var elritsa. Fångsten per ansträngning var 13.0 medan vikten per ansträngning var 153.5 g.

Genomförda fiskevårdsåtgärder

Utplantering: I Trolltjärnen bedriver fvof. put-and-take-fiske med kontinuerliga utplanteringar av regnbåge. År 2000 planterades även öring ut i Trolltjärnen i form av överskott från Särna fiskodling. Detta skedde även i Lillbrotjärnen (norr om Icksjön).

Påverkan i dagsläget

- Avrinningsområdet är, och kommer så även framledes att vara, påverkat av skogsbruk. Detta avser i första hand hyggesbruk utan väl tilltagna kantzoner mot vattendragen.
- Systemet är kraftigt påverkat av fragmentering. Enbart i åns nedre del förekommer fyra dammar (Green & Thenander 1995) varav somliga används till elproduktion. I biflödet Brunnvasselån förekommer det också dammbyggnationer, t ex Hästflotsdammen samt Sågdammen vid Brunnvasselbodarna, varav den sistnämnda används som baddamm (Dahlberg pers. komm.). I Hättvasselån utgör Tjärfabriksdammen ett potentiellt vandringshinder (Dahlberg pers. komm.). Dammar förekommer även på Orsaside, t ex i Brunnvasselån. Även Icksjön är reglerad genom en damm i sjöns utlopp och under vintertid tappas sjön på avsevärda mängder vatten (Green & Thenander 1995) för att effektivisera kraftverken i Ickåns nedre delar.
- Ickån har tjänstgjort som transportled för timmer vid flottningen. Flottningen på Ickån har varit relativt omfattande- 1877 transporterades t ex 21 465 stock ned till Siljan (Hellstrand 1980). I kölvattnet av flottningen har stora arealer flottledsrensats vilket förutsätts ha påverkat organsimlivet i Ickån i negativ riktning.
- Främmande arter förekommer i avrinningsområdet, t ex bäckröding och regnbåge, men även främmande stammar av öring.
- I många av Ickåns tillrinnande bäckar har det företagits relativt omfattande dikningar i myr- och skogsmark. Många vattendrag har rätats ut antagligen med syftet att öka tillväxten på kulturskogen (se t ex på Harflot eller Fåsåsflot). Den direkta påverkan av dessa företag är troligen minimal i dagsläget eftersom dikningarna och uträtningarna är av gammalt slag, men däremot kan det vara negativt avseende systemets vattenhållande kapacitet och kan därmed till viss del påverka fluktuationerna på vattenflödet (möjligen även partikeltransporten).

Åtgärdsförslag/skötselåtgärder

Förundersökning

Ickån är, som tidigare nämnts, troligen ett av fvof. minst undersökta avrinningsområde. Detta föranleder att det finns ett behov av att utföra omfattande inventeringsarbeten i systemet.

Förundersökningar bör t ex utföras i, om man utgår från vattendrag som berör Mora/Våmhus fvof., själva huvudflödet, Brunnvasselån, Hättvasselån, Lindängsbäcken samt Tovasselbäcken. En förundersökning av vattendragen bör innefatta en bra fältinventering, vattenprover samt på vissa ställen konventionella elfisken.

Förundersökningarna är i Ickåns fall ett helt avgörande underlag för framtida åtgärdsinsatser, vilket bland annat kan innefatta biotopvård, igenläggning av äldre dikningar, eliminering av vandringshinder, reglering av fisket, mm..

Biotopvård

Eftersom Ickån varit föremål för en relativt omfattande flottningsverksamhet har det fysiska habitatet tagit skada, vilket påverkar organismlivet i vattendraget. Ickån bör, enligt vad som framkommer vid föreslagna fältinventeringar, biotopåtgärdas enligt konventionell metodik. Den sträcka som i första hand är aktuell är sträckan från Icksjön ned till Åmåt, vilket utgör en lämplig gräns, eftersom förvaltningen nedströms denna punkt samförvaltas med berört fvof. inom Rättviks kommun. Totalt är denna ovan nämnda sträcka 14 km och utgör samtidigt det område som har bedömts ha den största potentialen för de stationära harr- och öringbestånden (Green & Thenander 1995). Det totala åtgärdsområdet är dock inte lika med 14 km, eftersom ån under långa partier flyter lugnt fram över stora myrområden där inga åtgärder krävs.

För att ge åtgärdena den eftersträvade karaktären och hållbarheten krävs maskininsatser och en 20 tons bandgrävare bör vara lämplig. En viss sten/blocktransport kan komma att krävas. Åtgärdena skall sträva efter att förbättra den fysiska biotopen, vilket i sin tur gynnar harr- och öringbeståndet i ån.

Innan arbetet kan initieras skall elfisken utföras och objektet detaljplaneras.

I förlängningen bör fvof. undersöka möjligheterna till ett samarbete med berörd fvof. från Rättviks kommun beträffande åtgärder i åns nedre partier.

Eliminering av vandringshinder

Vilka åtgärder som krävs för de artificiella spridningsbarriärerna i t ex Hättvasselån och Brunnvasselån förväntas framkomma vid de planerade fältinventeringarna.

Beträffande dammarna i Ickåns nedre delar vore det önskvärt att dessa successivt kunde avvecklas eftersom en åtgärd av sådant slag skulle medföra mycket positiva effekter för det hotade öringbeståndet i Siljan. I framtiden bör det bli aktuellt att se över dessa möjligheter, men detta bör för närvarande inte utgöra något högprioriterat arbete inom fvof., möjligen att man i samband med fältinventeringarna översiktligt kan presentera ett preliminärt förslag beträffande hur man kan gå till väga avseende återskapandet av vandringsmöjligheterna.

Reglering av fisket

Se bilagt PM.

Effektuppföljning

Om biotopvårdsåtgärder utförs i Ickån så är det av stor vikt att en väl genomtänkt förundersökning följs upp med en tillika väl genomtänkt effektuppföljning. Det som i första hand är aktuellt är elfiskeuppföljning av de lokaler som elfiskades innan arbetena initierades.

Övrigt

Det sker en relativt kraftig avtappning från Icksjön under vinterhalvåret eftersom vattnet skall effektivisera elproduktion längre nedströms i Ickån. Avtappningen medför att produktiva arealer i Icksjön torrläggs (Green & Thenander 1995), vilket påverkar sjöns ekosystem relativt påtagligt. Dessutom förskjuter det den naturliga flödesregimen i Ickån vilket kan vara negativt för organismerna i vattendraget. De berörda fvof. rekommenderas att undersöka möjligheterna att begränsa vinteravtappningen i Icksjön, detta har också tidigare föreslagits av Green & Thenander (1995).

Den omfattande förekomsten av uträtade småvattendrag inom avrinningsområdet bör inventeras. Man kan förutsätta att en igenläggning av dessa kan påverka Ickåns vattenhållande förmåga i positiv riktning samt minskar eventuell partikeltransport. I förlängningen gynnar detta organismlivet i de nedströmsbelägna vattendragen.

Referenser

Green, S. & Thenander, H. 1995. Fiskevårdsplan för Mora/Våmhus fvof.
Hellstrand, G. 1980. Flottningen i Dalälven. Stiftelsen Dalarnas Museum. 334 sid.

Muntligen

Arne Dahlberg, Mora/Våmhus fvof.
Daniel Jansson, Siljan/Rättvikens fvof.